

OVM

Analyse doelen Jonge Kind

Fase 1/ groep 1-2

Oktober 2022

slo

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2022 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

SLO
Postbus 502, 3800 AM Amersfoort
Telefoon (033) 4840 840
Internet: <http://jongekind.slo.nl>
E-mail: primaironderwijs@slo.nl

Inleiding

Aanbodsdoelen Jonge Kind

Op verzoek van het ministerie van OCW heeft SLO inhoudskaarten met aanbodsdoelen voor het jonge kind ontwikkeld. Ze brengen in kaart waaraan met jonge kinderen gewerkt kan worden, in de voorschoolse periode en in de eerste jaren van de basisschool. De aanbodsdoelen geven een richting waarin kinderen onderwerpen verkennen en ermee leren omgaan. Ze zijn samengesteld door SLO-specialisten op de verschillende leergebieden in samenwerking met experts en voorgelegd aan het onderwijsveld.

De inhoudskaarten met aanbodsdoelen Jonge Kind helpen pedagogisch medewerkers en leerkrachten om te komen tot een beredeneerd aanbod voor alle ontwikkelingsgebieden. Het doel is het inhoudelijk repertoire van de professionals te vergroten en versterken om zo een kwalitatief hoog aanbod aan jonge kinderen te bieden.

Observatie-instrumenten Jonge Kind

Om de ontwikkeling van peuters en kleuters te volgen, te stimuleren en te registreren zijn er diverse observatie-instrumenten op de markt. Deze observatie-instrumenten kunnen pedagogisch medewerkers en leerkrachten helpen bij het maken van inhoudelijk verantwoorde keuzes in het aanbod aan het jonge kind. Een aanbod dat zowel passend is voor kinderen met een achterstand als voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong.

Analyses van observatie-instrumenten Jonge Kind

Sinds 2013 analyseert SLO in hoeverre de aanbodsdoelen vóórkomen in (veel gebruikte) observatie-instrumenten voor jonge kinderen. Dit ook in opdracht van het ministerie van OCW. Bij deze analyses richt SLO zich op de doelen voor taal, rekenen-wiskunde, sociaal-emotioneel en bewegingsonderwijs* zoals die op de inhoudskaarten staan beschreven. SLO wil met de analyse een objectief beeld geven. Daarom wordt elk observatie-instrument steeds door drie analisten met een onderwijsachtergrond bekeken, voordat wordt bepaald of een doel aanwezig, niet aanwezig of deels aanwezig is in het observatie-instrument.

Analyserapportage per observatie-instrument Jonge Kind

Met de analyserapportage wordt helder welke SLO-doelen Jonge kind wel en niet in beeld gebracht worden door het observatie-instrument. Daarnaast kan de analyse-rapportage hulp bieden bij het maken van een gerichte keuze van een observatie-instrument dat past bij de eigen situatie.

Iedere rapportage bestaat uit drie delen. In het eerste deel geeft de uitgever een reactie op de uitgevoerde analyse en op de rapportage van de analyse. Het tweede deel is een objectieve beschrijving van het observatie-instrument. In het derde deel worden de analyseresultaten in tabelvorm weergegeven met een eventuele toelichting op de analyseresultaten.

Alle analyserapportages worden op dezelfde wijze weergegeven en worden gepresenteerd op de website Jonge Kind van SLO (<http://jongekind.slo.nl>)

* *Vanaf 2021 worden observatie-instrumenten ook geanalyseerd op het leergebied bewegingsonderwijs.*

DEEL 1: OVM groep 1-2

Reactie van de uitgever

Taal	De lees- en schrijfdoelen op groep 3 niveau zijn binnen het OVM niet verder uitgewerkt. Het werkveld heeft hierover (nog) geen vragen/wensen geuit.
Rekenen-wiskunde	Idem
Sociaal-emotionele ontwikkeling	-
Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs is een verlengde van de motorisch ontwikkeling. Onderdelen vanuit bewegingsonderwijs zijn bij de ontwikkelingslijn grote motoriek opgenomen.

DEEL 2: OVM groep 1-2

Beschrijving

Titel	<i>OVM (Ontwikkelingsvolgmodel) Jonge kind</i>
Auteur(s)	Dick Memelink (eerste versie); Kobi Wanningen (verdere uitwerking)
Uitgever	DataCare/ Seminarium voor Orthopedagogiek, Utrecht
Jaar van uitgave	2011-2021
Doelgroep	"Het instrument is gericht op verschillende doelgroepen, van zeer jonge kinderen (0-4 jaar), jonge kinderen (4-7 jaar), midden- en bovenbouw van het basisonderwijs (8-13 jaar) en speciaal onderwijs."
Samenstelling van het instrument	Digitaal webbased kindvolgsysteem (observatie, registratie, planning) waarin aspecten van de ontwikkeling van kinderen en jongeren in de vorm van ontwikkelingslijnen zijn uitgewerkt. Scholen hebben de keuze uit een basismodule (alle lijnen en overzichten), module plannen (leerling-, groeps- en handelingsplannen en Opp) en module dossier (formulieren, documenten, notities). Invullen van OVM gebeurt in EduMaps.
Doorgaande lijn	Het <i>Ontwikkelingsvolgmodel (OVM)</i> is één systeem met voor leerlingen van 0-13 jaar, in de kinderopvang, basisonderwijs en speciaal onderwijs.
Geanalyseerde onderdelen	Ontwikkelingslijnen gericht op taal, rekenen, sociaal-emotionele ontwikkeling en motoriek voor leerlingen van 4-7 jaar.
Uitgangspunten en doelstellingen van het instrument	"De naamgeving van het model geeft aan wat de bedoeling van dit instrument is: het volgen van het ontwikkelingsverloop en het gedrag van kinderen. De verschillende ontwikkelingsaspecten worden per kind afzonderlijk vastgelegd, maar er wordt ook veel aandacht besteed aan de onderlinge samenhang van deze aspecten. Daardoor ontstaat per kind een gedifferentieerd totaalbeeld. Er is naar gestreefd om de beschrijvingen van de observatie-items en de inhoud van het dagelijkse aanbod aan activiteiten/ lessen zo nauw mogelijk op elkaar aan te sluiten, zodat de geregistreerde gegevens ook direct vertaald kunnen worden naar het gewenste aanbod en het handelen van de leraar. Het gewenste aanbod wordt gepresenteerd in een Groepsplan, waarin de doelen die horen bij de ontwikkelingsfasen van de kinderen automatisch gepresenteerd worden."

	<p>"De inhoud van het OntwikkelingsVolgModel is gebaseerd op een ontwikkelingsgericht onderwijsconcept. Het gaat er niet alleen om hoe het kind zich ontwikkelt, maar ook welke betekenis deze ontwikkeling voor het kind zelf heeft en wat het kind in de dagelijkse situatie met die ontwikkeling doet, zodat datgene wat het kind zich eigen gemaakt heeft, ook functioneel voor hem/haar is. Hierop volgend kan de leraar een aanbod doen dat aansluit bij de zone van de naaste ontwikkeling, zodat het kind zich verder kan ontwikkelen."</p>
<p>Korte beschrijving van visie op het jonge kind zoals aangegeven in het instrument/ de methode</p>	<p>"In de dagelijkse praktijk blijkt dat de ontwikkeling van kinderen niet gelijkmatig is, maar vaak sprongsgewijs verloopt. Na een volgend stapje in de ontwikkeling volgt een stabiliseringsfase. Niet elk kind ontwikkelt zich conform de beschreven ontwikkelingslijnen. Sommigen slaan fasen of delen van fasen over zonder gevolgen. Bij anderen is het niet 'uit ontwikkelen' van fasen wel van grote invloed op het vervolg. Ze bouwen geen stevige basis op met alle mogelijke gevolgen van dien."</p>
<p>Inhoud</p>	<p>Het instrument onderscheidt acht domeinen: basale ontwikkeling; spel en leergedrag; motoriek; zintuiglijke ontwikkeling; spraak- en taalontwikkeling; wereldverkenning; lezen; rekenen. Elk domein is onderverdeeld in een aantal ontwikkelingslijnen. Elke lijn is onderverdeeld in fasen, verdeeld over de verschillende leeftijdscategorieën.</p> <p>Leerkrachten bepalen zelf, afhankelijk van visie en doelgroep, welke ontwikkelingslijnen ze in 'hun' OVM willen opnemen.</p> <p>Online zijn er van alle domeinen documenten beschikbaar waarin de ontwikkelingslijnen en de doelen overzichtelijk zijn samengevoegd.</p>
<p>Aspecten taalontwikkeling</p>	<p>Er zijn twee domeinen die specifiek in gaan op de taalontwikkeling:</p> <p>Spraak- en taalontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> • spraakontwikkeling (articulatie) • taalvorm (zinsbouw, morfologie) • taalinhoud (woordenschat, semantiek, taalbegrip) • taalgebruik en communicatieve redzaamheid); <p>Lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> • ontlukende geletterdheid • lezen <p>Daarnaast komen in het domein zintuiglijke ontwikkeling/ auditieve ontwikkeling ook aspecten van taal aan de orde.</p>
<p>Aspecten rekenontwikkeling</p>	<p>Het domein rekenen gaat expliciet in op de rekenontwikkeling. De ontwikkelingslijnen richten zich op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tellen en ordenen, • bewerkingen van basisvaardigheden (getallen en getalrelaties).

	<ul style="list-style-type: none"> • meten en wegen (sinds sept 2022) <p>Daarnaast wordt in de leerlijnen voor wereldverkenning aandacht besteed aan rekenaspecten: algemene omgevingsoriëntatie, ruimtelijke oriëntatie, lichaamsoriëntatie en tijdsoriëntatie. Ook bij visuele en tactiele waarneming zijn inhouden voor rekenen aangetroffen.</p>
Aspecten sociaal-emotionele ontwikkeling	<p>Er zijn twee domeinen die ingaan op de sociaal-emotionele ontwikkeling:</p> <p>Basale ontwikkeling, onderverdeeld in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zelfbeleving/ zelfbesef/ competentie • zelfstandigheid/ autonomie • zelfredzaamheid • emotionele welbevinding/ ontwikkeling • relatie met volwassenen • relatie met kinderen • omgang met afspraken, regels en materialen • seksuele ontwikkeling; <p>Speel- en leergedrag, onderverdeeld in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spelontwikkeling • samenspel en samenwerken • expressieve ontwikkeling/ vormgeving • motivatie • taakgericht gedrag.
Aspecten bewegingsonderwijs	<p>In het subdomein motoriek, grove motoriek komen doelen van bewegingsonderwijs aan de orde.</p>
Werkwijze	<p>Het model is gebaseerd op een continu observatieproces. Als bij een kind een verandering wordt geconstateerd, wordt dit door de leerkracht genoteerd in het kinderdagboek en deze gegevens worden overgenomen in het <i>Ontwikkelingsvolgmodel</i>. De observaties vinden niet plaats in toetssituaties, maar in dagelijkse, voor de kinderen vanzelfsprekende groepssituaties. Toetsen worden gebruikt in de analyserende fase, wanneer op basis van de verkregen gegevens verdiepend onderzoek nodig is.</p> <p>Bij de ontwikkelingslijnen en observatiewijzer staat hoe de leerkracht kan aangeven in welke fase van ontwikkeling het kind zich bevindt. Dit gebeurt door het inkleuren van een ontwikkelingslijn. Ook worden concrete omschrijvingen van de ontwikkelingsfasen gegeven en worden acties van kinderen benoemd.</p>
Aanwijzingen voor normering	<p>De concrete omschrijvingen van de ontwikkelingsfasen bieden houvast bij het bepalen van de fase van ontwikkeling van een kind.</p> <p>Het instrument wijst erop dat, om kinderen recht te doen, een kind primair met zichzelf moet worden vergeleken. Een vergelijking met andere kinderen kan wel gebruikt worden voor de algemene beeldvorming. Ook kan een visueel overzicht van de groepsresultaten helpen bij het bepalen welk aanbod de groep nodig heeft.</p>

	De groepsoverzichten geven een beeld van de ontwikkelings- en leeropbrengsten binnen de groep. Deze vormen het uitgangspunt voor het formuleren van een groepsplan op basis van Handelingsgericht Werken.
Opmerkingen	<ul style="list-style-type: none"> • <i>OVM</i> biedt de mogelijkheid een schema te maken waarmee ouders zien hoe de ontwikkeling van hun kind verloopt. • Er is begeleiding mogelijk bij de invoering van <i>OVM</i>. • De digitale ondersteuning via EduMaps support omvat een handleiding in het samenstellen van het <i>OVM</i> zoals de gebruiker dat wenst. Tevens valt er gebruik te maken van een online e-learning via www.ontwikkelingsvolgmodel.nl

DEEL 3: OVM groep1-2

Tabel met analyseresultaten op slo-doelen

Legenda:		
■	=	aanwezig
▣	=	gedeeltelijk aanwezig
□	=	niet aanwezig
n.v.t.	=	niet van toepassing

Taal

(INHOUDSKAART AUGUSTUS 2021)

Mondelinge taalvaardigheid		
Woordenschat en woordgebruik	uitbreiden van de receptieve woordenschat	■
	uitbreiden van de productieve woordenschat	■
	passende woorden gebruiken voor concrete zaken/schoolse omgang en onbekende woorden omschrijven (met woorden labelen van personen, dingen en plaatsen)	■
	verschillende en nieuwe woorden kiezen en gebruiken (betekenisuitbreiding, semantiek)	■
	(nieuwe) woorden vormen (morfologie)	■
Luisteren	luisteren naar en begrijpen van uitleg over activiteiten en taken	■
	luisteren naar en begrijpen van instructies	■
	luisteren naar en begrijpen van prentenboeken, verhalen, liedjes, gedichten, (toneel)voorstellingen, belevenissen van volwassene of kind, informatie over concrete onderwerpen	■
	luisteren naar en begrijpen van de mening van anderen	■
	luisteren en begrijpen van gesproken tekst op radio, tv en internet	■
	interpreteren van wat wordt verteld (relateren aan eigen kennis en ervaring; betekenis afleiden uit intonatie en stemgebruik)	■
	benoemen van thema/onderwerp van gesproken tekst	■

	herkennen van persoon, plaats, gebeurtenis in gesproken tekst	■
	precies luisteren, ook door (met hulp) stellen van begripsvragen (inzetten van luisterstrategieën)	■
	samenvatten van wat wordt verteld	☐
	(met hulp) vormen van eigen mening over (een inhoudselement van) een gesproken tekst (evalueren)	☐
Toelichting		
-		
Spreeken	vertellen voor een vertrouwd publiek (een monoloog houden): – uitleg geven – vertellen of navertellen van een verhaal – vertellen over een gebeurtenis of eigen ervaring	■
	vloeiend en verstaanbaar praten zoals klinkers en medeklinkers verstaanbaar uitspreken en gebruiken van eenvoudige intonatie	■
	klanken vormen met het Nederlandse klanksysteem (fonologie)	■
	zinnen vormen (syntaxis)	■
	gebruiken van gebaren en mimiek om boodschappen te ondersteunen	■
	blijven bij het gekozen onderwerp	■
	gebruiken van eenvoudige signaalwoorden voor samenhang in een verhaal	■
	waarnemen van signalen van bekende luisteraars	■
	reageren op signalen van bekende luisteraars en aanpassen van de inhoud aan de groep	■
	(met) hulp herkennen van en afstemmen op het publiek	☐
	(met) hulp herkennen van en afstemmen op spreekdoel	■
Toelichting		
-		

Gesprekken voeren	deelnemen aan geplande en ongeplande gesprekken: – om informatie uit te wisselen – voor discussie en overleg	■
	reageren op elkaar, vragen stellen en beantwoorden	■
	kennismaken met verschillende gesprekssoorten (dialoog, discussie, kringgesprek)	□
	ervaren van verschillende gespreksdoelen	■
	kennismaken met en gebruiken van elementaire gespreksregels	■
	oriënteren op een gespreksonderwerp	■
	vasthouden en blijven bij het gespreksonderwerp	■
	bewust worden van verschillen tussen gesprekspartners en van omgangstaal (zoals reacties van anderen en non-verbale reacties van anderen en van gebaren en mimiek om gespreksbijdragen te ondersteunen)	◻
	(met hulp) kiezen en productief gebruiken van (nieuwe) woorden tijdens gesprekken	■
(met hulp) reflecteren op eigen bijdrage aan het gesprek	□	

Toelichting

Het item bewust worden van verschillen tussen gesprekspartners is gedeeltelijk gescoord omdat in OVM gesproken wordt over 'zich bewust instellen op gesprekswijze'. Er wordt niet expliciet gesproken over verbaal/non-verbaal (gebaren en mimiek).

Taalbeschouwing		
	gesprekken voeren over taal en taalgebruik	■
	reflecteren op taal	■
	verbeteren van taalgebruik	■
Toelichting		
-		

Lezen		
Leesplezier	ontwikkelen van leesplezier vanuit een rijke leesomgeving	■
	plezier tonen in voorlezen en boeken (leesbeleving)	■
	plezier hebben in zelf (kunnen) lezen en zelf (kunnen) voorlezen	■
	meeleven met personages in een op de leeftijd afgestemd boek	■
	ervaren van verschillende emoties in een verhaal	■
	uitten van gevoelens/mening over een voorgelezen verhaal of rijmpje	■
	zich inleven in alledaagse onderwerpen (aansluiten bij de leefwereld en bij onderwerpen die verder afstaan van het kind)	■
Toelichting -		
Fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	spelen met klanken (fonemen) en symbolen, woorden verklanken	■
	ontdekken van het alfabetisch principe (in een speelse context)	■
	deelnemen aan woord- en klankspelletjes	■
	ontdekken dat letters met klanken corresponderen	■
	herkennen en gebruiken van rijmwoorden	■
	ontdekken van de structuur van taal (tekst, zin, woord)	■
Toelichting -		

Oriëntatie op verhaal en tekst	ontwikkelen van kennis over de functies van lezen	■
	kennismaken met verhalende teksten, vooral expressief	■
	kennismaken met poëzie, simpele rijmpjes, versjes en liedjes die vooral vormvast zijn	■
	kennismaken met informatieve teksten	■
	kennismaken met instructieve teksten	■
	kennismaken met betogende teksten	■
	herkennen en onderscheiden van fantasieverhalen en realistische verhalen (fictie en non-fictie)	■
	naspelen of navertellen van een voorgelezen verhaal (met of zonder illustraties)	■
	onderscheiden van de hoofdcomponenten van een verhaal (wie, wat, waar, wanneer) (bijvoorbeeld met behulp van picto's)	■
	afleiden van de betekenis van (onbekende) woorden met behulp van de kافت and afbeeldingen bij de tekst	☐
Toelichting		
-		

Aanvankelijk lezen (vanaf GROEP 3)	oefenen van de elementaire leeshandelingen	☐
	decoderen van klankzuivere woorden	☐
	herkennen van lettercombinaties en spellingpatronen in niet-klankzuivere woorden	☐
	herkennen van lettergrepen in geschreven woorden	☐
	kennismaken met eenvoudige technieken om informatie te onthouden (herlezen, onderstrepen, woordspin)	☐
	opzoeken en kennismaken met opzet van informatiebronnen	☐
	kennis ontwikkelen over de opbouw van een tekst (met behulp van lees-strategieën)	☐
	voorspellen waar de tekst over gaat en herlezen en onderstrepen, met name om nog een keer te genieten van de tekst en om te onthouden.	☐

	(met hulp) oriënteren op het leesdoel	☐
	(met hulp) bewust worden van aspecten van het eigen leesleerproces	☐
	herkennen en begrijpen van signaalwoorden die chronologische volgorde of vraag-antwoordstructuur aangeven	■
	zelfstandig begrijpen van een eenvoudige tekst door het onderwerp en enkele kenmerken te benoemen en de titel te interpreteren	☐
	ontdekken welke onderwerpen men leuk of niet leuk/saai vindt om over te lezen	☐
Toelichting		
-		

Schrijven		
Oriëntatie op geschreven taal	ontwikkelen van kennis van de functies van schrijven	■
	benoemen van het verschil tussen gesproken taal en geschreven taal	■
	ontdekken van het verschil tussen 'schrijven' en 'lezen'	■
	achterhalen van de betekenis van geschreven taal	☐
Toelichting		
-		
Vorbereidend schrijven	spelen met lettertekens (benoemen en schrijven)	■
	schrijven van woorden met grote eenheden	■
	tekenen en versieren van woorden	■
	schrijven met eigen grafische middelen (tekeningen, picto's, krabbels, symbolen)	■
	ervaring opdoen met schrijven van woorden: <ul style="list-style-type: none"> - losse woorden - korte (2-woords)zinnen 	■
	vertellen wat gebruikte tekens in eigen schrift betekenen	■

Toelichting -		
Aanvankelijk schrijven (vanaf GROEP 3)	ervaren dat geschreven taal communicatieve doelen heeft	☐
	ervaren dat schrijven het onder woorden brengen van gedachten, gevoelens en meningen is	☐
	ervaring opdoen met de schrijfdoelen 'een ander informeren' en 'een ander plezier verschaffen'	☐
	plezier krijgen in schrijven	☐
	ervaring opdoen met het schrijven van korte zinnen	☐
	ervaring opdoen met het schrijven van korte teksten met meestal één inhoudselement, vaak met een chronologische opbouw: <ul style="list-style-type: none"> - verhalende teksten - eenvoudige informatieve teksten - eenvoudige instructieve teksten 	☐
	schrijven over concrete onderwerpen uit eigen leefwereld (onder andere over het hier en nu of over de nabije omgeving, de nabije toekomst/verleden)	☐
	experimenteren met het afstemmen van tekst op publiek	☐
	(met hulp) aanpassen van tekst n.a.v. reacties van publiek (klasgenootjes)	☐
	(met hulp) inzetten van schrijfstrategieën: verkennen van het onderwerp, 'verzamelen', selecteren en ordenen van informatie, reflecteren (vooral op inhoud, minder op vorm)	☐
	reflecteren in tekstbesprekingen over wat de leerling heeft opgeschreven (Wat heeft de leerling bedoeld? Waarom kan de lezer bepaalde dingen wel/niet kan begrijpen?)	☐
	verzorgen van lay-out van de tekst, bladspiegel verdelen en illustraties bij de tekst maken	☐
Toelichting -		

Rekenen-wiskunde

INHOUDSKAART DECEMBER 2019

GETALLEN: Getalbegrip		
Telrij (tot tenminste 20)	de telrij opzeggen (akoestisch tellen), de structuur van de telrij verkennen en zo ver mogelijk tellen	■
	doortellen en teruggtellen vanaf willekeurige getallen	■
	omgaan met begrippen rond de telrij zoals verder, door, terug, naast, tussenin	■
	omgaan met rangtelwoorden zoals eerste, tweede... tiende, zover als je kunt; en verkennen wanneer je die gebruikt	■
	vergelijken en ordenen van getallen in de telrij en verkennen of ze ver of dicht bij elkaar in de buurt liggen	■
	tellen met sprongen (2, 5, 10)	■
	redeneren over de telrij in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting		
-		
Hoeveelheden (tot tenminste 20)	tellen van hoeveelheden (resultatief tellen) en de regels van het tellen leren	■
	schatten van hoeveelheden	■
	vergelijken en ordenen van hoeveelheden maar ook van grotere hoeveelheden zonder precies tellen	■
	omgaan met begrippen rond hoeveelheden zoals meer/minder, meeste/minste, evenveel, weinig/veel, alles/niets, ongeveer, hoeveel	■
	handig organiseren van hoeveelheden door structureren, groeperen, op een rijtje leggen	■
	(her)kennen van getalbeelden	■
	verkort tellen	■
	representeren van hoeveelheden	■
	splitsen en samenvoegen van kleine hoeveelheden	■

	redeneren over hoeveelheden in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		
Getallen (tot tenminste 20)	herkennen, lezen en schrijven van cijfers en getallen en verkennen van grotere getallen	■
	omgaan met begrippen rond getallen zoals groter, kleiner, grootste, kleinste, gelijk	■
	oefenen met de vaste volgorde van getallen in de getallenrij	■
	vergelijken en ordenen van getallen in de getallenrij	■
	onderzoeken van getalrelaties zoals buurgetallen, groot of klein verschil	■
	verkennen van de verschillende betekenissen en functies van getallen	■
	redeneren over getallen in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		
Relaties tussen telrij, hoeveelheden en getallen (tot tenminste 20)	koppelen van telwoorden, nummers, hoeveelheden en getallen	■
	flexibel omgaan met de relatie tussen telrij, hoeveelheden en getallen	■
	nadenken over 'nul' als getal en als hoeveelheid	□
Toelichting <i>Alleen het terugtellen tot nul komt aan de orde.</i>		

GETALLEN: Bewerkingen		
Optellen en aftrekken met hele getallen (tot tenminste 20)	handelend optellen, aftrekken en splitsen van hoeveelheden	■
	handelend omgaan met begrippen rond optellen, aftrekken en splitsen zoals erbij tellen, weghalen, erbij, nog eentje, eraf, weg, samen, over	■
	handelend optellen en aftrekken in de context van de telrij	■
	probleemoplossen, kritisch denken en redeneren over optellen, bij elkaar tellen, aftrekken, splitsen met hoeveelheden in betekenisvolle situaties	■
Toelichting -		
Vermenigvuldigen en delen met hele getallen (tot tenminste 20)	handelend uitdelen en verdelen van hoeveelheden maar ook met grote hoeveelheden waarbij het om de handeling gaat	■
	handelend omgaan met begrippen rond delen zoals eerlijk, oneerlijk, delen, verdelen, over, evenveel	■
	redeneren over uitdelen en verdelen van hoeveelheden in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		

Verhoudingen		
-	verhoudingsgewijs vergelijken en ordenen (bijv. als je groter wordt, moeten je kleren ook groter zijn)	■
	verkennen van getalsmatige verhoudingen (bijv. bij een bakrecept: voor één cake zijn 2 eieren nodig, voor 2 cakes zijn ... eieren nodig)	■
	redeneren over (kwalitatieve) verhoudingen in passende probleem- en conflictsituaties	□
Toelichting -		

Verbanden		
-	gebruiken van staafdiagrammen om hoeveelheden en informatie te ordenen en te vergelijken	☐
	construeren van een beelddiagram of staafdiagram	☐
	aflezen van informatie uit grafische voorstellingen (beelddiagram, staafdiagram)	☐
	lezen van een betekenisvolle passende tabel zoals een dag- en weekplanning van de eigen groep	☒
Toelichting		
-		

METEN EN MEETKUNDE: Meten		
Lengte en omtrek	ontdekken en ervaren van het meten van lengte en omtrek	☒
	omgaan met 'lengte' en 'omtrek' en begrippen rond lengte en omtrek	☒
	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond lengte en omtrek	☒
	vergelijken en ordenen op lengte en omtrek	☒
	meten met informele instrumenten en maten waarmee je lengte kunt uitdrukken	☒
	verkennen en meten van maten van het eigen lichaam	☒
	redeneren over lengte en omtrek in passende probleem- en conflictsituaties	☒
Toelichting		
-		

Oppervlakte	ontdekken en ervaren van het meten van oppervlakte	■
	omgaan met 'oppervlakte' en begrippen rond oppervlakte	■
	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond oppervlakte	■
	vergelijken en ordenen naar oppervlakte	■
Toelichting -		
Inhoud	ontdekken en ervaren van het meten van inhoud	■
	omgaan met begrippen rond inhoud	■
	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond inhoud	■
	vergelijken en ordenen op inhoud	■
	meten met informele instrumenten en maten waarmee je inhoud kunt uitdrukken (blokken, bekers, flessen)	■
	redeneren over inhoud in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		
Temperatuur	verkennen en ervaren van de begrippen warm en koud in verschillende situaties	■
Toelichting <i>De begrippen koud en warm komen aan de orde bij de tactiele waarneming.</i>		

Gewicht	ontdekken en ervaren wat 'wegen' inhoudt	■
	omgaan met begrippen rond gewicht	■
	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond gewicht	■
	vergelijken en ordenen op gewicht	■
	meten met informele 'weeginstrumenten' zoals met wip, balans en handen	■
	redeneren over wegen en gewichten in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		
Tijd	omgaan met begrippen rond tijdsindeling zoals namen van de dagen van de week, delen van de dag, seizoenen en namen van de maanden	■
	omgaan met begrippen rond tijdsaanduiding	■
	omgaan met dagritme, weekritme en jaarritme en cyclische tijdsaanduidingen	■
	plaatsen van gebeurtenissen in tijdsvolgorde	■
	verkennen van diverse analoge en digitale klokken en de functie van een klok	☐
	aflezen van tijd (hele uren) zowel op een analoge als een digitale klok	☐
	gebruiken van eenvoudige kalenders	■
	meten van tijd met (informele) tijdmeters	☐
	tijd beleven	☐
	redeneren over tijd in passende probleem- en conflictsituaties	☐
Toelichting <i>Analoge klokken komen wel aan de orde; digitale klokken niet.</i>		

Geld	ontdekken dat er munten en geldbiljetten zijn met verschillende waarden	■
	omgaan met begrippen rond geld	■
	verkennen van de rol van geld bij kopen, verkopen en betalen zoals met munten en met pinpas	■
	eenvoudige geldbedragen samenstellen in hele euro's	■
	redeneren over geld in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		

METEN EN MEETKUNDE: Meetkunde		
Oriënteren in de ruimte	omgaan met meetkundige begrippen	■
	onderzoeken en omschrijven van de plaats van voorwerpen in de ruimte t.o.v. van elkaar en t.o.v. jezelf	■
	werken met eenvoudige tekeningen, bouwplaten en plattegronden	■
	onderzoeken wat wel en niet zichtbaar is vanuit bepaalde standpunten	■
	onderzoeken en ontwerpen van eenvoudige 'routes'	■
	redeneren over 'oriënteren in de ruimte' in passende probleem- en conflictsituaties	■
Toelichting -		

Construeren	omgaan met begrippen rond construeren	■
	construeren van ruimtelijke figuren met vrij en meetkundig constructiemateriaal	■
	voortzetten en zelf ontwerpen van ketting- en mozaïekpatronen	■
	nabouwen van een voorbeeld/foto/stappenplan met passend constructiemateriaal	■
	construeren met papier (vouwen, navouwen, knippen, bouwen) en op papier (patronen ontwerpen)	■
	redeneren over eenvoudige meetkundige problemen rond construeren	■
Toelichting -		
Opereren met vormen en figuren	sorteren van voorwerpen op basis van één of meer kenmerken	■
	verschillen onderzoeken en benoemen tussen driedimensionale figuren en daarbij behorende tweedimensionale figuren	■
	onderscheiden en onderzoeken van meetkundige vormen	■
	experimenteren met vormen en figuren in spiegels en spiegeleffecten	■
	spelen met licht en schaduw van vormen en figuren in zon of zaklamp	■
	redeneren over 'opereren met vormen en figuren' in passende probleem- en conflictsituaties	☐
Toelichting -		

Sociaal-emotionele ontwikkeling

(INHOUDSKAART MAART 2017)

Omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen		
Leren omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van jezelf	kennis hebben van jezelf	■
	ontwikkelen van zelfvertrouwen	■
	verschillen en overeenkomsten ervaren tussen zichzelf en anderen	■
	(her)kennen van eigen emoties en gevoelens	■
	gevoelens onder woorden brengen	■
	beheersen van eigen gevoelens	■
	inschatten van eigen gevoelens, gedachten en motieven	■
	bewust omgaan met eigen gevoelens, wensen, en opvattingen en deze voor anderen begrijpelijk kunnen uiten	■
omgaan met kritiek en weigeren	■	
Toelichting		
-		
Leren omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van anderen	kennis hebben van de ander	■
	(her)kennen en kunnen interpreteren van emoties en gevoelens van anderen	■
	inschatten van andermans gevoelens, gedachten, motieven	■
	ontdekken dat er verschillen in opvattingen bestaan	■
	kennen van sterke en zwakke punten van een ander	■
	ervaren dat door tegenstrijdige belangen conflicten kunnen ontstaan die je samen kunt oplossen	□
	openstaan voor gevoelens, wensen en opvattingen van anderen	■
	rekening houden met gevoelens en wensen van anderen	■

Toelichting		
-		
Zelfstandigheid		
Ontwikkelen van zelfstandigheid	jezelf handhaven binnen de eigen groep	■
	vertrouwen hebben in eigen kunnen	■
	je mening kunnen geven	■
	iemand anders om hulp vragen	■
	zelfstandig taken uitvoeren	■
	stilstaan bij wat je al kunt	■
	jezelf kunnen redden	■
	zelfstandig opruimen	■
	kunnen uitstellen van behoeften	■
Toelichting		
-		

Omgaan met de ander		
Ontwikkelen van sociale vaardigheden en omgaan met relaties	contact zoeken met anderen	■
	vertrouwen hebben in een ander	■
	luisteren	■
	complimenten geven en krijgen	■
	spelen (met anderen)	■
	bemerken of en wanneer een ander hulp nodig heeft	■
	hulp bieden aan anderen	■
	leren van afspraken en regels	■
	verkennen en omgaan met afspraken en regels	■
	aanpassen aan nieuwe situaties	■
	bewondering tonen voor elkaars vaardigheden en mogelijkheden	■

	inzien dat thuis, op school en op straat verschillende regels nodig zijn	☐
Toelichting <i>Omgaan met het krijgen van complimenten komt wel voor; complimenten geven niet.</i>		

Werkhouding en concentratie		
Ontwikkelen van een werkhouding en concentratievermogen	gericht vragen kunnen stellen	■
	plezier hebben in de taak	■
	in staat zijn om iets af te maken	■
	doorzetten wanneer iets niet direct lukt	■
	zelfstandig opdrachten kunnen uitvoeren	■
Toelichting -		

Samenwerken		
Leren samenwerken met anderen	luisteren naar elkaar	■
	focus hebben op een gezamenlijk doel	■
	rekening houden met elkaar	■
	communiceren, overleggen, feedback geven en ontvangen	■
	van elkaar leren	■
	gemotiveerd zijn om samen te werken	■
	bewust zijn dat jezelf en anderen, samen verantwoordelijk zijn (in het proces)	■
	ervaren dat mensen in een groep van elkaar afhankelijk zijn en elkaar nodig hebben	☐
	je houden aan afspraken	■
	leren organiseren	■
Toelichting -		

Bewegingsonderwijs

(INHOUDSKAART JULI 2018)

Balanceren		
Balanceren	<ul style="list-style-type: none"> • gaan over een recht balanceervlak • gaan over een schuin balanceervlak • gaan over een balanceervlak met hindernissen 	■
Rijden	<ul style="list-style-type: none"> • fietsen op tweewielers (met zijsteunen) • steppen • skateboarden: zittend 	■
Glijden	<ul style="list-style-type: none"> • glijden op een glijbaan 	■
Acrobatiek	<ul style="list-style-type: none"> • zitten op een zich voortbewegende onderpersoon • staan op een onderpersoon 	□
<p>Toelichting <i>Alleen het rijden op fietsen is aangetroffen.</i></p>		

Zwaaien		
Schommelen	<ul style="list-style-type: none"> • schommelen op schommel of touw met korte slinger 	■
Hangend zwaaien	<ul style="list-style-type: none"> • touwzwaaien met kleine zwaai • ringzwaaien met kleine zwaai 	■
<p>Toelichting -</p>		

Springen		
Vrij springen	<ul style="list-style-type: none"> • diepspringen vanuit stand • springen in een verende ondergrond 	■
Steunspringen	<ul style="list-style-type: none"> • steunspringen zonder aanloop of met korte aanloop 	■
Loopspringen	<ul style="list-style-type: none"> • springen in loop met meerdere sprongen 	■
Touwtje springen	<ul style="list-style-type: none"> • springen over een naar je toe komend touw 	■
Ver- en hoogspringen	<ul style="list-style-type: none"> • hoogspringen uit stand • verspringen met verhoogde aanloop 	□
<p>Toelichting <i>Verspringen komt wel aan de orde; hoogspringen niet.</i></p>		

Klimmen		
Klauteren	<ul style="list-style-type: none"> klauteren over klautervlakken met eenvoudige overstapmogelijkheden 	■
(Touw-)klimmen	<ul style="list-style-type: none"> naar beneden verplaatsen aan een touw met knopen 	■
Toelichting -		

Over de kop gaan		
Duikelen	<ul style="list-style-type: none"> voorover duikelen 	■
Rollen	<ul style="list-style-type: none"> naar beneden rollen op schuin vlak 	■
Toelichting -		

Mikken		
Wegspelen	<ul style="list-style-type: none"> hard, enigszins gericht werpen hard, enigszins gericht rollen 	■
Mikken	<ul style="list-style-type: none"> werpen tegen/door een verticaal doel werpen in horizontaal gesteld doel rollen tegen een mikdoel 	■
Toelichting -		

Jongleren		
Werpen en vangen	<ul style="list-style-type: none"> individueel werpen en vangen via de muur met grote bal (kaatsenballen) samen een speelvoorwerp rollend overspelen 	■
Soleren	<ul style="list-style-type: none"> hooghouden van een speelvoorwerp (bijv. ballon) stuiteren met een bal rollen van een speelvoorwerp (bijv. hoepel of autoband) 	□
Retourneren	<ul style="list-style-type: none"> overtikken van een speelvoorwerp tussen twee spelers 	■
Toelichting <i>Het hooghouden van een speelvoorwerp is niet aangetroffen.</i>		

Doelspelen		
Keeperspelen	<ul style="list-style-type: none"> rollen of gooien met de bal op een doel en verdedigen van de eigen doelen bij eenvoudig chaosdoelenspel 	■
Lummelspelen	<ul style="list-style-type: none"> rollen van de bal naar een medespeler en onderscheppen van de bal bij een rollend lummelspel 	□
Toelichting -		

Tikspelen		
Tikspelen	<ul style="list-style-type: none"> weglooptikspelen naar vrij gebied overlooptikspelen met beperkt tikgebied 	■
Toelichting -		

Stoeispelen		
Stoeispelen	<ul style="list-style-type: none"> uit balans brengen van een tegenspeler en balansverstoring voorkomen bij stoeispelen waarin een voorwerp wordt afgepakt 	□
Toelichting -		

Bewegen op muziek		
Bewegen n.a.v. het tempo van de muziek	<ul style="list-style-type: none"> bewegen zoals stappen, huppelen, klappen, actuele muziek en kinderdansmuziek 	■
Bewegen n.a.v. de frasering in de muziek	<ul style="list-style-type: none"> inzetten en stoppen van bewegen op gezongen lied veranderen van beweging per muzikale zin van een kort lied 	■
Een dans uitvoeren op muziek	<ul style="list-style-type: none"> uitvoeren van zangspel of (volks-) dans in een stilstaande of stappende kring 	□
Toelichting -		